

עוזיאל חזן: בוא אלי לאימילשיל, הוצאת הקיבוץ המאוחד ספרית פועלים 2006, 192 עמ'

הספר היפה הזה הגיע אלי בעיתוי אופטימלי: זה עתה שבתי ממסע במחוזות הברבריים של מרוקו, מוקסמת ונפעמת מיופיו של הטבע - הדקליות הירוקות על רקע הכפרים הטובלים בוורוד מעושן, שמיכת השמים הכחולה העוטפת ישן וחדש במדינה רבת-הניגודים, צהוב החוליות המסמא, המינרטים המרובעים המיוחדים למסגרי המקום, הקסבות העשויות בוך והבולטות בסגנון בנייתן המסורתית המיוחד ועוד ועוד. עיתוי זה לא רק שהחיה עבורי את צבעיהם ואת ניתוחותיהם המשכרים של הכפרים הברבריים ושל תושביהם, אלא העניק לי גם את היכולת להעיד על נאמנותו של מחבר הספר, עוזיאל חזן, למראות, לקולות, לערכים ולאורח החיים של אוכלוסייה מיוחדת זו. מיהם הברברים? מהו ייחורם? וכיצד נארגים חייהם בין צמחי החרציות, הפרגים האדומים נוטפי המורפין, העמקים הפוריים והפסגות המושלגות בסיפור **בוא אלי לאימילשיל**?

שתי קבוצות אתניות חיות באזור המערב (צפון אפריקה), אשר כולל את המדינות לוב, תוניסיה, אלג'יריה, מרוקו ומאוריטניה. הקבוצה האחת היא של הברברים, תושבי האזור מקדמת דנא והאחרת, קבוצת הרוב, היא של הערבים, שהגיעו לאזור החל במאה השביעית. אלה האחרונים איסלמו את הברברים, שריכוזיהם העיקריים נמצאים במרוקו ובאלג'יריה. אם להתייחס לברברים שבמרוקו, אליהם מתייחס הספר **בוא אלי לאימילשיל**, הרי שהם מונים כשליש מסך האוכלוסייה המרוקאית, שגודלה הוא כשלושים מיליון נפש. רוב הברברים חיים באזורי האטלס והריף - אזורים הרריים, הקשים באופן יחסי למעבר. עובדה זו סייעה לברברים לשמור על מורשתם התרבותית ולדבוק בדפוס חיים מסורתיים, בכלל זה שפתם המיוחדת - שפת התמאזיט, הוזכה לעדנה בשנים האחרונות.

הספר, הבוחן חוויות חיים מרכזיות בחייהם של צעירי הברברים ולמעשה בחיי האוכלוסייה הברברית בכלל, מתאר פיסת חיים המתנקזת אל חגיגת השידוכים השנתית באימילשיל - אירוע מעצב חיים, תרתי משמע. תוך כדי התפתחות העלילה, מתייחס הסיפור גם לשנינויים החלים בקרב החברה הברברית בעקבות חשיפתה להשפעות "העיר הגדולה", הלוא היא העיר האדומה מראכש, וכן בעקבות חשיפת חברה זו לתיירות החוץ הגואה. כפרי הברברים ופסטיבל אימילשיל הפכו לאחד היעדים האטרקטיביים ביותר עבור התיירים, שביניהם תופסים הישראלים מקום נכבד. עוזיאל חזן, יליד הרי האטלס, אשר עטיפת הספר מלמדת אותנו כי הוא "חוקר וכותב רבות על הברברים", ממקד את עלילת הסיפור במשפחה ברברית קטנה - אם שהתאלמנה בצעירותה ושתי בנותיה הילדות-הנערות, החיות בכפר קטן ששמו טונפיט, הנמצא "במרומי ההר הגבוה, המשקיף על

זאידה, שיופיה בולט במיוחד, נחשבת "ריוקה זקנה", שכן היא כבר בת חמש עשרה בעוד גיל הנישואים הרצוי בחברה שבה היא חיה הוא כשלוש שנים קודם. היא עצמאית, דעתנית וחכמה ומתקשה למצוא את בחיר לבה. רבים המחזירים אחריה ואחד מהם אף מוצא את מותו בנסיבות מעורפלות, לאחר שאהבתו הנואשת אינה נענית. זאידה יוצאת לעיר האדומה והגדולה כדי לרכוש השכלה וזאת תודות למעמדו רם המעלה של דודה בצמרת הממשל המקומי. רק בשובה אל כפר מולדתה, כעבור שש שנים, היא מרגישה בשלה להיענות לאהבתו של מוניר, אותו הכירה בחגיגת השידוכים באימילשיל טרם עזיבתה לעיר הגדולה. תהפוכות הגורל ונפלאותיו מאחדות ביניהם ודווקא אחותה הבוגרת ממנה בשנה, שכה חפצה להינשא, מתגרשת מבעלה וחיה את חייה לבדה ללא ילדתה שעליה נאלצה לוותר תמורת הסכמת בעלה לפרידה. **בוא אלי לאימילשיל** הוא סיפור מעניין וכתוב היטב. הוא בראש ובראשונה סיפור של האשה הברברית, אך בה בעת גם סיפור החברה הברברית וסיפור המדינה המרוקאית כולה.

גם מקומם של היהודים אינו נפקד מן העלילה, שכן חייהם וחי הברברים היו שזורים בלא מעט מקרים זה בזה. צורף הזהב היהודי והסוחר היהודי ארוגים במרקם החיים באזור. אלה הובילו גם לקשרים אנושיים חמים. מבטי אהבה אף נצתו בין זאידה לבין אנדריי, בנו של מר קדוש, היהודי האמיד, אשר אירח את זאידה בבית משפחתו בעת לימודיה במראכש. אולם מבטי הערעה ההדדיים בין שני הצעירים לא הבשילו ולמעשה, פרשה זו הסתיימה בחטף עם אירוסי אנדריי לעלמה גרציה טולדינו. האם חששה של משפחת קדוש מרומן שכזה האיצו את קיום האירוסין בין אנדריי לגרציה? זאידה חוזרת לכפרה ומממשת קשר רומנטי ישן. היא "אוהבת את מוניר אהבה שלמה, נקייה כשמים האלה, כמרחבים האינוסופיים שלנו". הסדר שנדמה היה כי עומד הוא להשתבש, הושב על כנו ומי הנחל וחי הברברים ממשיכים לזרום כימים ימימה. ■

יהודית רונן

שלמה שפירא

ובאחרית הקשיים

ובאַחֲרִית הַקְּשִׁיִּים

דוֹלְבִּים אֲנַחְנוּ

צְרִיכִים הַמֶּזֶן מִיָּם

צְרִיכִים הַמֶּזֶן אוֹר

צְרִיכִים הַמֶּזֶן חֵם

צְרִיכִים הַמֶּזֶן צְפָרִים מְצִיצוֹת

צְרִיכִים הַמֶּזֶן סֶעֱרָה חֲרִישִׁית

אֶצֶל כָּלֵנוּ בֵּיחָד וּלְחֹדֶד.